vers VO OR vers

LEZING 1
88 MINUTEN

JONA

1-4

Jona’s onwil, Ninevé’s bekering en Gods mededogen met zondaars.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jona/1-4

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Jona en de geschiedenis van Assyrië	5 min	5
2	Jona vlucht en Ninevé bekeert zich	3 min	7
3	Gods oordeel en beloften zijn voorwaardelijk	3 min	9
4	Jona's teleurstelling en Gods mededogen	2 min	11
5	Jona's afkomst en plaats in de geschiedenis	4 min	12
6	Overleveringen en andere profeten tot heidenen	4 min	14
7	Jona als voorafbeelding van Christus	4 min	16
8	Heidenen reageren beter op Gods woord	4 min	18
9	Archeologie en de betrouwbaarheid van de Bijbel	5 min	20
10	Waarom historische verslagen ontbreken	2 min	22
11	Naturalisme en de wonderen in Jona	2 min	23
12	Het omstreden walvisverhaal van James Bartley	2 min	24
13	Jona's redding als wonder van God	3 min	25
14	God roept Jona om Ninevé te waarschuwen	2 min	27

15	Jona vlucht voor zijn opdracht	2 min	28
16	De storm en de slapende Jona	2 min	29
17	Het lot wijst Jona aan	2 min	31
18	Jona overboord en de bekering van de zeelieden	4 min	32
19	De grote vis redt Jona van de verdrinkingsdood	2 min	34
20	Een grote vis, een walvis of een zeedier	3 min	36
21	De betekenis van drie dagen en drie nachten	4 min	37
22	Jona bidt in de vis en schrijft geen poëzie	2 min	39
23	Jona's gebed vol hoop op redding	4 min	40
24	Jona predikt een voorwaardelijk oordeel	3 min	42
25	Ninevé bekeert zich en God spaart de stad	3 min	44
26	Jona is boos over Gods barmhartigheid	2 min	46
27	De wonderboom en Jona's woede	2 min	47
28	Ninevé kent het verschil tussen goed en kwaad niet	3 min	49
29	Mededogen met mensen die God niet kennen	2 min	50

30	Eigen comfort en het lot van verloren mensen	2 min	51
31	God verheugt Zich over de bekering van zondaars	2 min	53
	Om verder te lezen		55

1

Jona en de geschiedenis van Assyrië

We gaan het boek Jona bestuderen. Het is een kort boek, vier korte hoofdstukken. Je kunt het hele boek in ongeveer tien tot vijftien minuten doorlezen. Maar het is mogelijk om een kort boek door te lezen en toch enkele belangrijke dingen te missen die God ons eruit wil laten halen. Deze boeken van de profeten zijn, net als de rest van de Schrift, geïnspireerd. Ze bevatten Gods boodschap voor ons.

Van alle profetische boeken is Jona het enige dat helemaal uit een historisch verhaal bestaat. Jeremia bevat een klein beetje historisch verhaal, net als Ezechiël, en Jesaja bevat er ook wat van. Maar de meeste boeken van de profeten bestaan voornamelijk uit profetische uitspraken, waarbij de profeten zich meestal tot Israël of Juda richten, en af en toe tot een niet-Joods volk. Het komt niet vaak voor dat de profeten naar heidense volken werden gestuurd. Wel staan er in de grotere profetenboeken, zoals Jesaja, Jeremia en Ezechiël, gedeelten die gericht zijn tot Babylon, Assyrië, Edom, de Filistijnen of een ander volk dan Israël. Die gedeelten kunnen een of meer hoofdstukken beslaan.

Er zijn drie profetische boeken, die alle drie behoren tot wat we de Kleine Profeten noemen, die gericht zijn tot een niet-Joods publiek. Geen enkel deel ervan is gericht tot Joden, en dat is behoorlijk ongebruikelijk in het Oude Testament. Jona is er één van, en zijn profetie was gericht tot een stad die Ninevé heette, de hoofdstad van Assyrië. Het Assyrische Rijk is het rijk dat in 722 voor Christus het noordelijke koninkrijk Israël verwoestte.

Je herinnert je misschien dat na de tijd van David Salomo regeerde. Nadat Salomo gestorven was, regeerde zijn zoon Rehabeam in Jeruzalem. Tijdens zijn regering viel het volk Israël uiteen in twee volken. De tien noordelijke stammen kwamen in opstand tegen Davids opvolgers, en de stammen Juda en Benjamin bleven trouw. De tien stammen in het noorden vormden hun eigen volk, en ze noemden dat volk Israël.

Het zuidelijke koninkrijk werd Juda genoemd. Deze koninkrijken bestonden lange tijd naast elkaar, elk met hun eigen koningen, los van elkaar. Het waren onafhankelijke volken.

Het noordelijke koninkrijk viel in 722 in handen van de Assyriërs. Enige tijd later, ongeveer twintig jaar later of zo, vielen de Assyriërs ook de hoofdstad van Juda in het zuiden aan. De hoofdstad van Juda was Jeruzalem. Op dat moment had Juda echter een van de weinige goede koningen die het ooit heeft gehad, en dat was Hizkia. Op aanraden van Jesaja zocht Hizkia de Heere en bad hij om bevrijding. Dit enorme leger van de Assyriërs had Jeruzalem omsingeld, en Jeruzalem was niet tegen hen opgewassen. Maar zij waren niet tegen God opgewassen, en God stuurde op een nacht een engel die buiten de muren van Jeruzalem 185.000 Assyrische soldaten doodde. Toen ze 's morgens ontdekten dat er zoveel van hen dood waren, werden ze bang. Ze trokken zich terug en vielen Juda niet meer lastig.

Het Assyrische Rijk had het noordelijke koninkrijk Israël verwoest en geprobeerd hetzelfde in het zuiden te doen. Maar de godvruchtige koning Hizkia kon, doordat hij de Heere zocht, het volk voor de ondergang behoeden. Veel later werden ze veroverd door de Babyloniërs, nadat de Babyloniërs de Assyriërs hadden overwonnen. De Assyriërs waren de grootmacht in het Nabije Oosten in de tijd van Jona en gedurende een deel van de tijd waarin de Bijbelse geschiedenis zich afspeelt. Maar later kwamen de Babyloniërs, werden de nieuwe grootmacht en overwonnen de Assyriërs.

Jona leefde in een tijd waarin Ninevé, de hoofdstad van Assyrië, nog veertig dagen van haar eigen ondergang verwijderd was. Dat was de boodschap die God Jona naar Ninevé liet brengen. Hij zei:

> Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar de prediking die Ik tot u spreek. Toen stond Jona op en ging naar Ninevé, overeenkomstig het woord van de HEERE. Ninevé was een geweldig grote stad, van drie dagreizen doorsnee. En Jona begon de stad in te gaan, één dagreis. Hij predikte en zei: Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd!
>
> JONA 3:2-4

Het is niet helemaal duidelijk wie hen zou hebben vernietigd. Misschien zouden natuurlijke oorzaken hen hebben vernietigd. Het Babylonische Rijk, dat hen daadwerkelijk veroverde, honderdvijftig jaar na de tijd van Jona, was in Jona's dagen namelijk nog niet echt uitgegroeid tot een macht van betekenis. Daarom zou het niet erg waarschijnlijk zijn dat het Assyrië zou veroveren of zelfs maar aanvallen. Ons wordt niet precies verteld wat voor verwoesting Ninevé in die vroege tijd zou hebben getroffen, voordat de Babyloniërs echt bestonden als een macht die Ninevé kon verwoesten, zoals later gebeurde. Maar God vertelde Jona dat Ninevé verwoest zou worden.

2

Jona vlucht en Ninevé bekeert zich

Jona had niet veel belangstelling voor Ninevé. Hoewel Assyrië zijn eigen volk nog niet had vernietigd, want hij leefde minstens zo'n dertig jaar of meer daarvoor, mocht hij de Assyriërs toch niet. Om te beginnen hielden Joden in het algemeen niet van heidenen. Joden waren nogal zelfgenoegzaam over het feit dat zij het volk van God waren. De heidenen waren dat niet. Dus het lot van de heidenen kon hun niet echt zoveel schelen. Ze vonden dat de heidenen allemaal het oordeel verdienden. Ze gingen toch allemaal naar de hel. Dus wat kon het hem schelen als Ninevé ten onder zou gaan? Het was de hoofdstad van een heidens volk.

Naast de algemene haat tegen heidenen die veel Joden hadden, wist Jona dat Assyrië een bedreiging vormde voor zijn eigen volk. Ze slokten andere volken in de omgeving op, en zijn eigen volk werd bedreigd. Hij zou het geweldig vinden als de inwoners van Ninevé omkwamen. Hij zou heel blij zijn geweest als hij de vernietiging van de Assyrische macht had meegemaakt. Dus toen God zei:

Ga ze waarschuwen, wilde Jona hen niet waarschuwen. Hij wilde alleen maar wat tijd rekken. Hij hoefde maar veertig dagen te wachten, en dan zou Ninevé vergaan. Dus besloot hij een zeereis te maken en over de Middellandse Zee de andere kant op te gaan, naar het westen, naar Spanje. Het heette toen nog geen Spanje, maar daarheen zette hij koers, naar Tarsis. Natuurlijk hield God hem tegen. De manier waarop God hem tegenhield, is een heel beroemd verhaal geworden, want God stuurde een storm

die het schip waarop hij zat in gevaar bracht. Op zijn eigen verzoek werd hij overboord gegooid, en vervolgens werd hij opgeslokt door een grote vis. Drie dagen en drie nachten later werd hij op de kust uitgespuwd. God gaf hem opnieuw de opdracht:

Ga naar Ninevé en breng ze deze boodschap.

Wij hebben niet zo lang geleden een cruise gemaakt, ongeveer een jaar geleden. Er waren een paar dingen die, laat ik het zo zeggen, niet zo prettig waren. Er gingen een paar dingen mis, maar het was niet zoals bij Jona. Jona kreeg een verschrikkelijke storm en ook nog een tochtje onder water, en het was heel onaangenaam, heel donker en heel stinkend, daar ben ik zeker van. Dus toen hij op de kust werd uitgespuwd, zei hij: ‘Ik wil niet nog zo'n cruise, dus deze keer ga ik gehoorzamen.’ Hij ging naar Ninevé en verkondigde de boodschap.

Het opmerkelijke is dat de mensen van Ninevé, en zelfs de koning, door zijn boodschap zo in hun geweten werden geraakt dat ze zich daadwerkelijk bekeerden. Dat is iets wat we Israël of Juda nooit zien doen wanneer de profeten tot hen prediken. Maar hier reageren deze heidenen daadwerkelijk en bekeren ze zich, de allereerste keer dat ze iets van een van Gods profeten horen. Dus Jona wist dat God Ninevé nu niet zou vernietigen, ook al had Hij gezegd dat Hij dat zou doen.

3

Gods oordeel en beloften zijn voorwaardelijk

Laat me je iets laten zien. Jeremia vertelt ons in hoofdstuk 18 iets heel algemeens over hoe God met volken omgaat. In Jeremia 18:7 tot en met 10 zei de profeet:

> Het ene ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het weg zal rukken, af zal breken en zal doen ondergaan. Bekeert zich dat volk waarover Ik die uitspraak heb gedaan echter van zijn kwaad, dan zal Ik berouw hebben over het kwade dat Ik het dacht aan te doen. Het andere ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het zal bouwen en planten. Doet het echter wat kwaad is in Mijn ogen door niet te luisteren naar Mijn stem, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik zei het goed te doen.
>
> JEREMIA 18:7-10

Dat wegrukken, afbreken en doen ondergaan uit vers 7 is wat Hij Ninevé dreigde aan te doen.

Dat gebeurde bij de mensen tot wie Jona sprak. Zij hadden berouw, en God had berouw over de vernietiging die Hij over dat volk zou brengen. Vervolgens zegt God:

En zodra Ik over een volk of een koninkrijk zeg dat Ik het zal opbouwen en laten groeien, maar het vervolgens doet wat slecht is in Mijn ogen en niet naar Me luistert, dan kom Ik terug op het goede dat Ik ervoor wilde doen.

Jeremia zegt dat dit eigenlijk twee kanten op werkt. Als een volk bij God in de problemen zit, maar zich bekeert, zal het uit de problemen zijn. Als een volk op goede voet staat met God, maar het slechte pad opgaat, zal het in de problemen komen. Dus Hij zei:

Ik kom terug op de goede dingen die Ik had gezegd te zullen doen.

Overigens kunnen we zien dat dit laatste gedeelte betrekking had op Israël zelf, want Israël is het enige volk in de Bijbel waarvan God ooit heeft gezegd dat Hij het zou bouwen en planten. Maar Hij zei:

Als Ik ooit over een volk zeg dat Ik het ga opbouwen en laten groeien, maar ze zich tegen Mij keren, dan ga Ik ze vernietigen. Ik kom terug op al het goede dat Ik had gezegd te zullen doen.

Dat is Israël inderdaad overkomen. Later, na de tijd van Jeremia, werd in elk geval Juda door Babylon veroverd. Of enkele eeuwen later werd het herstelde volk door de Romeinen vernietigd. Dus ook al had Israël ooit beloften die God hun had gedaan, dat Hij hen zou zegenen enzovoort, Hij zei:

> Doet het echter wat kwaad is in Mijn ogen door niet te luisteren naar Mijn stem, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik zei het goed te doen.
>
> JEREMIA 18:10

En dat deed Hij.

Maar wat we bij Jona zien, is het eerste deel van deze uitspraak:

> Het ene ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het weg zal rukken, af zal breken en zal doen ondergaan. Bekeert zich dat volk waarover Ik die uitspraak heb gedaan echter van zijn kwaad, dan zal Ik berouw hebben over het kwade dat Ik het dacht aan te doen.
>
> JEREMIA 18:7-8

Er staat daadwerkelijk in Jona dat, toen God zag dat Ninevé zich had bekeerd, God berouw had over het kwaad dat Hij gezegd had te zullen doen. ‘Berouw hebben’ betekent dat Hij van gedachten veranderde.

4

Jona's teleurstelling en Gods mededogen

Jona wist dus dat Ninevé op dat moment niet vernietigd zou worden, en dat was een teleurstelling voor hem. Wanneer jij en ik iemand tot Christus proberen te brengen, zijn we enthousiast als die persoon zich bekeert. We zouden het geweldig vinden als we het hele volk tot bekering konden brengen. Maar Jona bracht hier een heel volk tot bekering, in elk geval een hele hoofdstad van een volk, van een rijk. En hij was er niet blij mee, omdat hij wist dat God hen nu niet zou vernietigen. Hij wilde hen maar al te graag vernietigd zien worden. Dus hij was de meest onwillige prediker en had de slechtste houding van alle predikers over wie ik ooit heb gehoord.

Dus ging hij naar buiten om te mokken. Hij ging op een heuvelhelling buiten Ninevé zitten om de stad in de gaten te houden, om te zien wat er zou gebeuren. Hij zat daar in de zon en had veel last van de hitte. Terwijl hij daar zat, schoot er een snelgroeiende plant op. De Bijbel zegt dat de Heere die had beschikt, dus het was iets wonderbaarlijks, net zoals die vis iets wonderbaarlijks was. Die plant groeide in één nacht op en gaf hem schaduw, en hij was blij met die schaduw. Maar toen werd die plant vernield door een of andere worm, zegt de Bijbel, een of ander insect of zoiets, en hij verdorde. Dus zat hij weer in de zon en in de hitte, en daar klaagde hij over. En God zei:

> Daarop zei de HEERE: Ú ontziet die wonderboom, waarvoor u niet gezwoegd hebt en die u niet hebt laten groeien, die in één nacht ontstond en in één nacht verging. Zou Ík dan die grote stad Ninevé niet ontzien, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter- en hun linkerhand niet weten, en daarbij veel vee?
>
> JONA 4:10-11

En God was bereid hen te vernietigen als ze zich niet hadden bekeerd, maar dat deden ze wel. Dus dit is het hele verhaal. Ik heb je zojuist het hele verhaal van het boek verteld. Er staat verder niets in. Maar we gaan het vers voor vers bekijken. Ik wil je wat

achtergrondinformatie over Jona geven.

5

Jona's afkomst en plaats in de geschiedenis

De naam Jona betekent ‘duif’ in het Hebreeuws, wat voor zover ik weet geen betekenis heeft voor het boek zelf. Een duif wordt meestal met vrede in verband gebracht, en in de Bijbel soms met de Heilige Geest. Hij was een met de Geest vervulde profeet, hoewel hij duidelijk niet zo'n geestelijke houding had. Dus ik weet eigenlijk niet of de betekenis van zijn naam voor ons van belang zal zijn.

Maar dat Jona werkelijk in de geschiedenis heeft geleefd, weten we uit een uitspraak die we in 2 Koningen hoofdstuk 14 lezen. Als je de boeken Koningen hebt gelezen, weet je dat dit de geschiedenis is van de monarchie van zowel het noordelijke als het zuidelijke koninkrijk, Israël en Juda. En in 2 Koningen 14, tijdens de regering van Jerobeam de tweede, staat in vers 25:

> Hij bracht ook het gebied van Israël van Lebo-Hamath tot de zee van de Vlakte aan Israël terug, overeenkomstig het woord van de HEERE, de God van Israël, dat Hij gesproken had door de dienst van Zijn dienaar Jona, de zoon van Amitthai, de profeet uit Gath-Hefer.
>
> 2 KONINGEN 14:25

waarmee Jerobeam de tweede wordt bedoeld, Dat is dezelfde Jona die we in het boek Jona tegenkomen. We weten hier eigenlijk niet veel van, want er staat alleen dat Jerobeam wat grondgebied voor het land heroverde. Hij lijfde wat gebied in dat blijkbaar eerder van hem was geweest, aangezien hij het heroverde. En hij deed dat overeenkomstig de profetie van Jona, deze Jona.

Er wordt dus gezegd dat Jona de zoon van Amitthai was, maar dat geeft ons niet veel informatie, want we weten niet wie Amitthai was. Hij kwam uit Gath-Hefer. Gath-Hefer was een stad daar in het noordelijke koninkrijk. Hij is dus een van de profeten

uit het noorden.

Het is interessant dat de Joden, nadat het koninkrijk verdeeld was, bijna even bevooroordeeld waren tegenover de Israëlieten uit het noorden als tegenover heidenen. Niet helemaal, maar in de tijd van Jezus hadden deze noordelijke koninkrijken zich door huwelijken met heidenen vermengd en waren ze geworden wat wij de Samaritanen noemen. En de Joden hadden een enorme afkeer van Samaritanen. Samaria was in de tijd van Christus het gebied ten noorden van Juda, en dat was samen met Galilea in de dagen van Rehabeam het gebied van de noordelijke stammen geweest.

Maar de reden waarom ik dit noem, is dat de Farizeeën en de overpriesters in Johannes hoofdstuk 7 en vers 52 tegen Jezus samenspanden. Ze beraamden een plan om Jezus te doden. En onder hen was een geheime bewonderaar van Jezus, die Nicodemus heette. Nicodemus nam het voor Jezus op en zei:

> Veroordeelt soms onze wet de mens, als zij hem niet eerst hoort en kennis genomen heeft van wat hij doet?
>
> JOHANNES 7:51

Deze overpriesters verwachtten geen enkele tegenstand tegen hun plan vanuit hun eigen kring. Ze snauwden hem toe en zeiden:

> Zij antwoordden en zeiden tegen hem: Bent u soms ook uit Galilea? Onderzoek en zie dat in Galilea geen profeet is opgestaan.
>
> JOHANNES 7:52

Bedenk dat ze een heel lage dunk van Galileeërs hadden. Maar ze waren vergeten dat er profeten uit Galilea waren voortgekomen. Jona was er een van, en Elia en Elisa waren anderen. Amos was een Galilese profeet. Dus ze waren niet helemaal nauwkeurig, ook al waren ze Bijbelgeleerden. Ze zeiden:

Er komt geen profeet uit Galilea.

Maar Jona wel. En hij was een profeet, en hij kwam uit Gath-Hefer.

Gath was een stad van de Filistijnen, maar er waren vijf Filistijnse steden in het land Israël. Een daarvan was Gath. En daaromheen lagen dorpen die niet binnen die ommuurde Filistijnse steden lagen, en die werden daar soms geografisch mee in verband gebracht. Dus Gath-Hefer was een stad van de Joden die in de omgeving van Gath lag, de Filistijnse stad. Daar verwijst Gath-Hefer naar.

6

Overleveringen en andere profeten tot heidenen

Er bestaat een Joodse overlevering, al wordt die nergens bevestigd, dat Jona de zoon was van de weduwe van Zarfath. Je herinnert je misschien dat Elia tijdens de hongersnood, in de dagen van Achab en Izebel, het land uit was gegaan omdat Izebel jacht op hem maakte. Hij was naar Zarfath gegaan, daar in het heidense gebied in het noorden. En een vrouw, een weduwe, en haar zoon stonden op het punt te verhongeren. Elia kwam en zei:

> Maak een koek voor mij en geef die aan mij.
>
> 1 KONINGEN 17:13

Ze zei:

> Maar zij zei: Zo waar de HEERE, uw God, leeft! Ik heb geen broodkoek meer, behalve een handvol meel in de pot en een beetje olie in de kruik! En zie, ik ben een paar stukken hout aan het sprokkelen. Zodra ik thuis kom, ga ik het voor mij en voor mijn zoon klaarmaken. Daarna zullen we het opeten en sterven.
>
> 1 KONINGEN 17:12

Elia zei:

> Maar Elia zei tegen haar: Wees niet bevreesd! Ga, doe overeenkomstig uw woord, maar maak er eerst voor mij een kleine koek van en breng die bij mij. Maak daarna voor u en voor uw zoon iets klaar. Want zo zegt de HEERE, de God van Israël: Het meel in de pot zal niet opraken en in de kruik zal het aan olie niet ontbreken tot op de dag dat de HEERE regen op de aardbodem geven zal.
>
> 1 KONINGEN 17:13-14

Dat deed ze, en er was genoeg voedsel voor hen allemaal. Het meel en de olie raakten gedurende de hele drieënhalf jaar van de hongersnood niet op. Zo werden deze vrouw en haar zoon voor de hongerdood bewaard doordat ze Elia als gast in hun huis ontvingen en hem te eten gaven.

Er bestaat een Joodse overlevering dat Jona de zoon van die vrouw was. Maar Joodse overleveringen hebben niet altijd een stevige historische basis. Het is wat de rabbijnen bedenken, en vaak ontstaan die verhalen pas jaren later, eeuwen later. Dus we weten het niet. We kunnen niet bevestigen dat hij dat was, maar het is wel een interessant verband dat men in het Joodse denken met hem legt.

Tijdgenoten van Jona waren Amos en Hosea in het noordelijke koninkrijk. Samen met Nahum en Obadja is Jona een van drie profeten van Israël die feitelijk niet tot Israël profeteerden. Jona profeteerde, zoals we zagen, tegen Ninevé. Dat deed Nahum ook, alleen was dat ruim honderd jaar later. Nahum kwam, en Ninevé, dat zich in de dagen van Jona had bekeerd, had ruimschoots de tijd gehad om terug te keren naar zijn slechte wegen. Het was inmiddels verschillende generaties later.

Je kunt je vast nog wel herinneren, als je oud genoeg bent, hoe anders Amerika een paar generaties geleden was dan nu, op cultureel gebied, wat zondigheid betreft en op geestelijk gebied. Twee generaties geleden stond men veel welwillender tegenover de dingen van God dan nu. Je ziet dus dat ze, zelfs na de grote opwekking in Ninevé in de tijd van Jona, verschillende generaties later waren teruggekeerd naar hun slechte

wegen. Nahum werd naar hen gestuurd om hun naderende ondergang te profeteren. Ninevé werd uiteindelijk in 612 voor Christus verwoest door de Babyloniërs, en trouwens ook door de Meden. De Meden en de Babyloniërs vormden in die tijd een bondgenootschap tegen hen.

Obadja is een andere profeet die tot een heidens volk sprak. Hij sprak tot Edom, de Edomieten. Het boek Obadja, dat één hoofdstuk lang is, is een profetie tegen de Edomieten.

7

Jona als voorafbeelding van Christus

Het Nieuwe Testament lijkt erop te wijzen dat Jona in minstens één of twee opzichten een voorafbeelding van Christus was. Je kent de term ‘een voorafbeelding van Christus’. Het Griekse woord tupos, ‘type’, betekent een patroon. Veel dingen in het Oude Testament zijn voorafbeeldingen of patronen van Christus. Paulus vertelt ons bijvoorbeeld in Romeinen 5:

> Adam was een voorafbeelding van Christus.
>
> ROMEINEN 5

Bijbelgeleerden zullen ons vertellen dat David een voorafbeelding van Christus was. Dat was hij zeker. Er zijn veel personen in het Oude Testament die een voorafbeelding van Christus zijn. Dat betekent dat ze Christus niet waren. Ze waren iemand anders, een gewoon mens. Maar gebeurtenissen in hun leven, in elk geval de gebeurtenissen die zijn opgetekend, zijn door God zo geleid dat ze lijken op iets wat Christus zou doen. Zo zijn ze dus als het ware een voorafschaduwing van Christus.

Jezus Zelf is Degene Die Jona op deze manier aanwees in Mattheüs hoofdstuk 12. Jezus zei in vers 40 en 41:

> Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de grote vis was, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel samen met dit geslacht en zullen het veroordelen, want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona; en zie, meer dan Jona is hier!
>
> MATTHEÜS 12:40-41

Er zijn twee manieren waarop Jona een voorafbeelding van Christus is. De ene is dat hij op Christus leek doordat hij als het ware drie dagen begraven was en weer levend tevoorschijn kwam. Jona is misschien gestorven. Sommige uitleggers geloven dat Jona daadwerkelijk stierf in de buik van de walvis, en vervolgens door God werd opgewekt en werd uitgespuwd. Het boek Jona zegt dat niet, maar sommige mensen denken dat wat Jezus zei dat zou inhouden, want:

Zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de grote vis zat, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten diep in de aarde zijn.

Zij denken: nou, de Zoon des mensen was dood in het hart van de aarde. En als Jona er zo aan toe was in de buik van de walvis, dan moet hij dood zijn geweest in de buik van de walvis. Ook zegt hij in hoofdstuk 2 van Jona, wanneer hij bidt, iets over hoe hij was afgedaald naar Sheol, het Hebreeuwse woord voor het graf. Daarom zeggen zij: nou, hij moet in de buik van de walvis gestorven zijn en weer zijn opgestaan.

Ik geloof dat we daarmee meer in het verhaal lezen dan nodig is, en misschien meer dan we mogen. Ik geloof dat het heel duidelijk vermeld zou worden als Jona gestorven en weer opgestaan was, aangezien dat een behoorlijk ongewoon soort wonder is. Natuurlijk is door een vis opgeslokt worden en levend uitgespuwd worden ook een ongewoon wonder. Maar uit de dood opgewekt worden zonder dat daar iets over vermeld wordt, in een verhaal dat vol staat met vermeldingen van wonderen... Er is een wonderbaarlijke storm, de storm gaat op wonderbaarlijke wijze liggen, er is een

wonderbaarlijke vis, Jona wordt op wonderbaarlijke wijze levend uitgespuwd, er groeit een wonderbaarlijke plant op om hem schaduw te geven, en een wonderbaarlijke worm doodt die plant. En er is een wonderbaarlijke opwekking in Ninevé. Het boek staat vol wonderen. Als Jona werkelijk gestorven en weer opgestaan was, zou dat tot de voornaamste wonderen van het boek behoren, en het vermeldt dat niet.

8

Heidenen reageren beter op Gods woord

Dus ik denk heel eenvoudig dat het feit dat Jona door de vis werd opgeslokt en er drie dagen en drie nachten later weer uit kwam, de overeenkomst vormt met Jezus, Die als het ware door de aarde werd opgeslokt, begraven werd en daarna weer levend tevoorschijn kwam. Dat is de vergelijking die Jezus maakte. Maar Hij maakt ook een tegenstelling, en Jona kan ook door een tegenstelling een type van Christus zijn.

Wanneer Paulus in Romeinen 5 zegt dat Adam een type van Christus is, is dat eigenlijk een type op grond van een tegenstelling. Adam bracht door zijn zonde zonde over de hele wereld. Christus bracht door Zijn gerechtigheid gerechtigheid over velen. Paulus zegt dus dat Adam een type van Christus is, maar in zekere zin een type op grond van een tegenstelling. Ze hebben allebei een heel mensengeslacht beïnvloed, maar ze deden dat op tegenovergestelde manieren.

Zo predikten ook Jona en Jezus allebei tot zondaars. Jezus predikte tot de Joden en Jona tot heidenen, maar ze bereikten tegenovergestelde resultaten. De Joden verwierpen Jezus voor het merendeel, en de heidenen aanvaardden wat Jona deed en zijn boodschap. Daarom geeft Jezus aan dat de mensen tot wie Jona sprak rechtvaardiger zijn dan de Joden. Dat is een behoorlijk harde uitspraak tegenover Joden die er zo van overtuigd zijn dat zij het grootste volk aller tijden zijn, omdat God hun de wet heeft gegeven. Maar dat is wat Jezus zei.

Het is niet de enige keer dat Jezus erop wees dat heidenen ontvankelijker waren voor Zijn woord dan de Joden. De hoofdman in Mattheüs 8, die een heiden was, zei tegen Jezus:

> Luister, mijn dienaar moet genezen worden, maar ik ga U niet vragen naar mijn huis te komen. Ik ben een heiden. Ik kan niet verwachten dat U mijn huis binnenkomt. Maar spreek slechts een woord en het zal gebeuren.
>
> MATTHEÜS 8

Jezus zei:

> Ongelooflijk, zo'n geloof ben Ik in heel Israël niet tegengekomen.
>
> MATTHEÜS 8

Hier is een heiden die uitzonderlijk veel geloof heeft. Hij zegt:

> Ik ben geen Jood met zo'n geloof tegengekomen.
>
> MATTHEÜS 8

Hij zegt:

> Zo'n geloof ben Ik in heel Israël niet tegengekomen.
>
> MATTHEÜS 8

Jezus maakte dus soms inderdaad dit punt: dat de heidenen meer ontvingen.

In Lukas hoofdstuk 4, toen Jezus in Zijn eigen woonplaats Nazareth predikte, volgens mij rond vers 24, vertelt Hij hoe er in de dagen van Elia veel Joodse weduwen waren die een wonderbaarlijke voedselvoorziening van God goed hadden kunnen gebruiken. Maar Elia werd niet naar een Jood gestuurd. Het was een heiden, de weduwe van Zarfath, naar wie hij werd gestuurd, en zij ontving de weldaden. Daarbij wordt verondersteld dat zij geloof had en de mensen in Israël die werden overgeslagen niet. Zij waren aanbidders van Baäl.

Vervolgens zei Jezus:

> In de dagen van Elisa waren er veel melaatsen in Israël, Joodse melaatsen, die nooit genezen werden. Maar een heidense melaatse, Naäman de Syriër, werd wel genezen.
>
> LUKAS 4

Hij is een heiden. En doordat Jezus die twee dingen zei, werd Hij bijna van een klif gegooid, als je Lukas hoofdstuk 4 leest.

De Joden hielden dus niet van zo'n tegenstelling tussen henzelf en heidenen. Maar bij veel gelegenheden wijst Jezus erop dat heidenen door de tijd heen beter op Gods woord hebben gereageerd dan zij, de Joden. Dat is het punt dat Hij in Mattheüs 12:41 maakt.

> De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel samen met dit geslacht en zullen het veroordelen, want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona; en zie, meer dan Jona is hier!
>
> MATTHEÜS 12:41

Jezus sprak over Zichzelf als Iemand Die groter is dan Jona.

9

Archeologie en de betrouwbaarheid van de Bijbel

Nu, de bekering van Ninevé, bestaat daar een historisch verslag van? Buiten de Bijbel niet. Soms lezen we in de Bijbel over dingen zoals de uittocht. Het land Egypte leed zwaar onder de tien plagen, en vervolgens kwamen de legers om in de zee enzovoort, en Israël ontkwam. Dan zeggen mensen: ‘Nou, we schijnen geen buitenbijbelse historische verslagen te hebben waarin staat dat Egypte zoiets is overkomen. Dus de Bijbel heeft het mis.’

Dit is eerlijk gezegd heel gevaarlijk om te suggereren. Niet alleen omdat je daarmee het Woord van God lastert, maar eenvoudigweg omdat je zo het risico loopt jezelf voor schut te zetten. Heel vaak hebben sceptici gezegd dat de Bijbel het ergens mis over had, over een bepaalde historische persoon, en bleken latere ontdekkingen aan te tonen dat zij het mis hadden.

De Hethieten worden bijvoorbeeld heel vaak in het Oude Testament genoemd, maar tot in de negentiende eeuw konden geleerden geen enkel bewijs vinden dat de Hethieten ooit hadden bestaan. Dus zeiden sceptici natuurlijk: 'De Hethieten hebben nooit bestaan. De Bijbel is gewoon fictie. Hij verzint ze gewoon.' Totdat ze de Hethitische beschaving vonden. En ze legden genoeg van de Hethitische beschaving bloot om vijftienhonderd jaar van die beschaving te documenteren, een van de grootste beschavingen in het Midden-Oosten in de tijd van Abraham.

Hetzelfde gebeurde met de val van Babylon. Alle niet-bijbelse geschiedschrijvers en alle gevonden voorwerpen wezen erop dat de koning van Babylon Nabonidus heette toen Babylon viel. Herodotus en Thucydides, de Griekse geschiedschrijvers die vierhonderd jaar vóór Christus schreven, zeiden dat Babylon viel tijdens de regering van koning Nabonidus van Babylon. Maar in Daniël 5 staat dat Belsazar de laatste koning van Babylon was toen het viel. En dat is niet dezelfde als Nabonidus. Dus zeiden de critici: 'Nou, de Bijbel heeft het mis. Natuurlijk, wat maakt het ook uit? Het is maar fictie, het zijn maar mythen.' Totdat er in 1853 een tempel werd gevonden in Ur van de Chaldeeën, gewijd aan een god die werd aanbeden door Nabonidus, de laatste koning van Babylon. Daar staat een inscriptie waarin hij schreef: 'Moge eerbied voor jou' — hij spreekt tegen deze god, deze godheid — 'moge eerbied voor jou wonen in mijn eerstgeboren lievelingszoon, Belsazar.'

Nu had niemand ooit van Belsazar gehoord, behalve in Daniël 5. Daniël 5 is de enige plaats in de Bijbel en, eerlijk gezegd, de enige plaats in alle geschreven geschiedenissen van de oude wereld. Alleen Daniël 5 noemt Belsazar. Maar nu hebben archeologen Belsazar ontdekt. Hij was de zoon van Nabonidus. We weten inmiddels, omdat er sinds 1853 meer over hem is gevonden, dat Nabonidus, de koning van Babylon, zich gedeeltelijk uit het koningschap had teruggetrokken en in Arabië verbleef toen

Babylon viel, toen de Meden en de Perzen Babylon veroverden. Zijn zoon Belsazar had het bestuur over de stad zelf gekregen en was aanwezig toen Cyrus en de Meden binnenkwamen.

Dus de Bijbel heeft gelijk. Sterker nog, de juistheid van de Bijbel blijkt zelfs op een, zouden we kunnen zeggen, toevallige manier. Wanneer Belsazar in Daniël 5 het schrift op de muur ziet, zegt hij:

> Wie dit voor mij kan uitleggen, zal ik tot derde heerser van het koninkrijk maken.
>
> DANIËL 5

Waarom zei hij nu de derde heerser? Er staat in Daniël geen enkele aanwijzing waarom hij de derde heerser zou zeggen. Waarom niet de tweede? Welnu, we weten nu uit de archeologie dat Belsazar zelf de tweede was. Zijn vader Nabonidus was de eerste. Hij kon geen positie weggeven die hoger was dan die van een derde heerser.

Er zijn al die bijkomstige dingen waarin de Bijbel waar blijkt te zijn, terwijl de cynici en sceptici altijd zeiden dat dat niet zo was. Dus als iemand zegt: ‘Nou, er is geen bewijs voor de uittocht. Er is geen bewijs dat Ninevé zich op die manier bekeerde’, nou, als je gaat zeggen dat het Bijbelse verslag niet volstaat als historisch verslag, dan sta je aan de verliezende kant. Je staat aan de verkeerde kant van de geschiedenis, want iedereen die dat zegt, komt uiteindelijk beschaamd te staan.

10

Waarom historische verslagen ontbreken

Nee, we hebben nog geen bewijs gevonden voor de uittocht of voor de bekering van de inwoners van Ninevé. Maar voor sommige van die dingen zullen we misschien nooit bewijs vinden, omdat het niet het soort dingen is dat volken over zichzelf vastleggen. De meeste koningen in de oudheid zorgden ervoor dat hun hofgeschiedschrijvers alleen de dingen vastlegden die hen niet in verlegenheid brachten. Als een geschiedschrijver van de koning diens geschiedenis schreef en iets opschreef wat de koning in verlegenheid bracht, dan ging zijn hoofd eraf. ‘Haal een nieuwe

geschiedschrijver voor me, die alleen prachtige dingen over me zegt.' De uittocht zou de vernederendste nederlaag van de Egyptenaren en een farao in hun geschiedenis zijn geweest. Ze zouden er ongetwijfeld heel zorgvuldig op toezien dat ze die uit hun verslagen weglieten.

Maar ook de bekering van de inwoners van Ninevé. Ik zeg niet dat ze zich daar later voor zouden schamen, want het liep goed af en het was niet echt een vernedering voor hen. Maar opwekkingen zijn niet echt het soort dingen dat in alle niet-bijbelse geschiedwerken terechtkomt. Nu heb ik de geschiedenis van christelijke opwekkingen sinds de tijd van Christus bestudeerd, en we hebben daar wel verslagen van. Maar er wordt tegenwoordig veel meer aan geschiedschrijving gedaan dan in de oudheid. Ik weet niet of je, als je een boek over de Amerikaanse geschiedenis of de Engelse geschiedenis pakt, echt veel over de opwekkingen zult vinden. Ze zullen meer belangstelling hebben voor oorlogen en politiek en dat soort dingen. Een kortstondige opwekking in Ninevé zou weleens niet het soort gebeurtenis kunnen zijn dat latere geschiedschrijvers ook maar de moeite van het vermelden waard zouden vinden. Maar we hebben het in Jona.

Kijk, het punt is dat telkens wanneer de Bijbel zegt dat iets historisch waar is en we dat niet aan de hand van bronnen buiten de Bijbel kunnen bevestigen, de criticus altijd wil zeggen: 'Nou, zie je wel, de Bijbel kan niet waar zijn. Die andere bronnen zijn waar. Herodotus zei dat Nabonidus de laatste koning van Babylon was. Daniël zei dat het Belsazar was. Daniël moet het dus mis hebben.' Maar zoals blijkt, hadden ze allebei gelijk. Maar wie zegt dat Herodotus het niet mis zou kunnen hebben en de Bijbel gelijk? De Bijbel is historisch nauwkeurig. En alleen het feit dat we niet voor alles wat erin staat bevestiging hebben uit historische bronnen buiten de Bijbel, geeft niet echt enige redelijke aanleiding om aan de historiciteit ervan te twijfelen.

11

Naturalisme en de wonderen in Jona

De reden dat veel mensen denken dat Jona niet historisch is, is dat ze wonderen bij voorbaat afwijzen. Ze hebben een wereldbeeld dat naturalisme wordt genoemd. Dat houdt in dat er alleen natuur is. Er is niets bovennatuurlijks. Er zijn geen spoken, er is

geen God, er zijn geen engelen, er zijn geen wonderen. Dat zijn bovennatuurlijke dingen. Dus we hebben alleen een natuurlijke wereld met natuurwetten. Zo kijken ze er zo ongeveer tegenaan. En omdat dat zo is, is dat hun uitgangspunt. Ze hebben hun besluit al genomen voordat ze ook maar op onderzoek uitgaan.

Nou, iemand die al besloten heeft: 'Ik ga het niet eens onderzoeken, want ik weet dat wonderen niet gebeuren', laat daarmee eenvoudigweg zijn vooroordeel, zijn bekrompenheid zien. Iemand die onbevooroordeeld is, zou zeggen: 'Nou, misschien heb ik nog nooit een wonder gezien, maar dat betekent niet dat God er nooit een heeft gedaan.' Christenen geloven natuurlijk allemaal in wonderen. Ze geloven in de opstanding van Christus en in de wonderen die Hij heeft gedaan. Het zou dus geen enkele moeite moeten kosten om te geloven dat dezelfde God in het Oude Testament wonderen doet.

Zoals ik al zei, staan er verschillende wonderen in Jona. Wij denken bij de vis en de drie dagen en de drie nachten enzovoort aan de hoofdlijn van het verhaal, maar dat is het niet. Het is maar een deel van het verhaal. Er zijn vier hoofdstukken. De vis neemt er maar één van in beslag, en dat is een van de eerste hoofdstukken. Daarna gebeuren er nog meer dingen, sommige misschien even wonderbaarlijk, zo niet wonderbaarlijker. Zoals de bekering van een hele stad, of de kalebasplant die in één nacht verschijnt en vervolgens in één nacht verdort. Elk hoofdstuk bevat een wonder, en de vis is er dus maar één van.

12

Het omstreden walvisverhaal van James Bartley

Nu wil ik dit zeggen. Omdat veel mensen zeggen dat een man geen drie dagen en drie nachten in een vis kan leven en er levend uit kan komen, hebben veel christenen geprobeerd het tegendeel te bewijzen. Veel christelijke commentatoren en geschriften hebben geprobeerd het verhaal te gebruiken van een man die Bartley heette. Hij zou een hedendaagse Jona zijn geweest. Volgens mij speelde dit verhaal zich af in de

negentiende eeuw, als ik me niet vergis, bij de Falklandeilanden. Ik ga je gewoon voorlezen wat Wikipedia over hem zegt. Je kunt op internet veel vinden over James Bartley als de hedendaagse Jona. Zo wordt het verhaal op Wikipedia samengevat:

'Volgens het verhaal werd de boot van Bartley tijdens een walvisexpeditie bij de Falklandeilanden aangevallen door de walvis, en belandde hij in de bek van de walvis. Hij overleefde de beproeving en werd door zijn kameraden uit de maag gesneden. Zij hadden, zonder te weten dat hij erin zat, de walvis gevangen en waren begonnen hem te villen vanwege het warme weer, waardoor het walvisvlees zou zijn gaan rotten. Er werd gezegd dat hij zesendertig uur in de walvis had gezeten. Ook werd gezegd dat zijn huid door de maagsappen was gebleekt en dat hij de rest van zijn leven blind was. Toch zou hij binnen drie weken na het gebeurde weer aan het werk zijn gegaan. Hij stierf achttien jaar later, en zijn grafsteen staat in Gloucester. Daarop staat: "James Bartley, een hedendaagse Jona." Hoewel de waarheidsgetrouwheid van het verhaal wordt betwijfeld, is het lichamelijk mogelijk dat een potvis een mens in zijn geheel inslikt. Het is namelijk bekend dat ze reuzeninktvissen, die groter zijn dan mensen, in hun geheel inslikken. Zo iemand zou echter in de maag van de walvis verdrinken of stikken', zegt Wikipedia in het artikel over James Bartley.

Nu wil ik dit zeggen. Het verhaal is misschien niet betrouwbaar. Om te beginnen zijn mensen de gegevens gaan nakijken, en er stond niemand met de naam James Bartley ingeschreven als bemanningslid van die bewuste boot. En het was geen walvisvaarder, het was een ander soort schip. Dus sommige mensen zeiden: 'Nou, dit is niet gebeurd.' Toch werden sommige bijzonderheden uit het verhaal, waaronder zijn begrafenis en zijn grafsteen, destijds heel vaak vermeld in kranten en dergelijke. Maar het wordt betwijfeld. We weten niet of dit echt gebeurd is of niet.

13

Jona's redding als wonder van God

Christenen denken soms dat het zou helpen als we een hedendaags geval konden vinden van iemand die werkelijk in de buik van een walvis heeft overleefd en er levend uit is gekomen. Dan zou dat aantonen dat het ook met Jona kon gebeuren. Maar dat is nergens voor nodig. Dat is net als mensen die zeggen: 'We moeten de berg Ararat op

gaan en de ark vinden, want als we die vinden, weten we echt dat de zondvloed van Noach heeft plaatsgevonden.' Nou, weet je wat? Ik weet dat de zondvloed van Noach heeft plaatsgevonden zonder dat iemand de ark vindt. Ik heb niemand nodig die een ark vindt om mij te laten weten dat de zondvloed van Noach heeft plaatsgevonden. Ik weet het omdat Gods Woord het zegt.

Ik heb niemand nodig die een hedendaags geval vindt van een man die in een walvis overleeft en er levend uit komt, om te weten dat dit met Jona gebeurd is. Want het Woord van God zegt het. Jezus zei dat het gebeurd is. Jona zei dat het gebeurd is, en Jezus zei dat het gebeurd is. Dat zijn twee getuigen, en dat is voor mij genoeg. Zelfs één zou genoeg zijn als het alleen Jezus was.

We moeten ook opmerken dat er in het boek Jona nergens wordt gesuggereerd dat dit een geval was van overleven op natuurlijke wijze. Alles aan het verhaal was wonderbaarlijk. Zelfs als een man in de buik van een walvis zou verdrinken of stikken... Hoewel, ik heb Pinokkio gezien, en ik heb gezien dat een man en zijn goudvis en zijn kat allemaal in een grote walvis konden overleven. Ze hadden daarbinnen een grote kamer, en toen de walvis niesde, ontsnapten ze. Maar eigenlijk denk ik niet dat dat een waargebeurd verhaal is. Het verhaal van Bartley is dat misschien wel, misschien niet.

Of Bartley dat nu echt heeft meegemaakt of niet, Jona wel, en we hebben daarvan een bevestiging uit Jezus' eigen mond. En het was misschien een wonder. Misschien is het op natuurlijke wijze mogelijk, maar of dat nu zo is of niet, we hebben het hier over een werk van God.

Ik herinner me dat Billy Graham zei: 'Ik geloof dat Jona door de walvis werd opgeslokt, omdat God alles kan.' Hij zei: 'Als God dat wil, denk ik dat Jona de walvis had kunnen opslokken.' Ik veronderstel dat dat mogelijk is. Jezus zei dat bij God niets onmogelijk is, met inbegrip van een kameel die door het oog van een naald gaat. Ik veronderstel dat een walvis die door de slokdarm van een mens gaat, mogelijk zou zijn als God dat wilde. Ik kan me niet goed voorstellen hoe dat zou gebeuren, maar niets is onmogelijk bij God. Dat is wat Jezus juist in dat verband zei.

14

God roept Jona om Ninevé te waarschuwen

Heeft Ninevé zich dus echt bekeerd? Is dat echt gebeurd? Blijkbaar wel. De Bijbel zegt dat het gebeurd is, en dat is voor mij genoeg. Laat ik het boek heel snel doornemen en er wat verklarend commentaar bij geven. Ik lees uit de New King James. Jona hoofdstuk 1, vers 1:

> Het woord van de HEERE kwam tot Jona, de zoon van Amitthai: Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar, want hun kwaad is opgestegen voor Mijn aangezicht.
>
> JONA 1:1-2

Dat is wat God tegen Abraham zei toen Hij zei:

> Verder zei de HEERE: De roep van Sodom en Gomorra is groot en hun zonde heel zwaar. Ik zal nu afdalen en zien of zij werkelijk alles gedaan hebben zoals de roep luidt die over haar tot Mij gekomen is. En zo niet, Ik zal het weten.
>
> GENESIS 18:20-21

Het is alsof God in de hemel berichten hoort over wat er op aarde gebeurt. En Hij hoort dat daar beneden een paar behoorlijk goddeloze volken zijn die geoordeeld moeten worden. We zouden moeten zeggen dat het een antropomorfisme is, waarbij er over God wordt gesproken alsof Hij een mens is. Het is een stijlmiddel dat we vaak in de Bijbel tegenkomen. Zoals wanneer God komt en tegen Kaïn zegt:

Waar is je broer?

Alsof Hij dat niet weet. Het stelt God voor alsof Hij dingen niet weet, enzovoort.

Wanneer Hij in Genesis 18 met Abraham wandelt, zegt Hij:

> De slechtheid van Sodom is tot Mij doorgedrongen. Ik heb er bericht over gekregen. Ik ga erheen en als het waar is, zal Ik het weten.
>
> GENESIS 18

Dat zegt Hij alsof Hij het niet al wist. De Bijbel spreekt op die manier, alsof God berichten van mensen krijgt en dat soort dingen. Maar daarmee probeert de Bijbel ons niet te vertellen dat God het niet werkelijk wist, of dat Hij van zulke berichten afhankelijk is.

15

Jona vlucht voor zijn opdracht

Er staat dat Jona opstond om naar Tarsis te vluchten. Tarsis is Tartessos, een plaats uit de oudheid in wat nu Zuid-Spanje zou zijn. Hij gaat dus vanuit Israël naar het westen, de tegenovergestelde richting. Assyrië en Ninevé liggen in het oosten. Hij hoefde alleen maar tijd te winnen. Hij wist dat veertig dagen op zee, ver weg, lang genoeg zou zijn om Ninevé ten onder te zien gaan. Maar God zou Jona Zijn plannen niet zo gemakkelijk laten dwarsbomen.

Er staat dat hij naar Tarsis vluchtte, weg van het aangezicht van de HEERE. Je kunt niet werkelijk wegvluchten van het aangezicht van de HEERE. God is overal. In Psalm 139 zei David:

> Waar kan ik Uw Geest ontgaan, waar Uw aangezicht ontvluchten?
>
> PSALMEN 139:7

Hij zei:

> Als ik naar de hemel opstijg, bent U daar. Als ik mijn bed in het graf maak, bent U daar. Als ik de vleugels van de dageraad neem en naar de verste eilanden van de zee vlieg, zal Uw hand mij ook daar leiden. De duisternis is licht voor U; niets is voor U verborgen.
>
> PSALMEN 139

David maakte heel duidelijk dat je niet werkelijk kunt weglopen van het aangezicht van de HEERE. Maar misschien betekent dit, dat hij probeerde te vluchten van het aangezicht van de HEERE, dat hij vlucht voor zijn opdracht als profeet. Een profeet is iemand die voor het aangezicht van de HEERE staat, boodschappen voor mensen ontvangt en die aan de mensen doorgeeft. Misschien zegt hij: ‘Ik stop met dit werk. Ik vlucht weg van mijn rol als profeet die “voor het aangezicht van de HEERE” staat.’ Het hoeft niet te betekenen dat hij in letterlijke zin probeerde bij God vandaan te komen, of uit Gods tegenwoordigheid weg te komen, want God is natuurlijk overal. Dat kun je niet doen.

16

De storm en de slapende Jona

Vers 4:

> Maar de HEERE wierp een hevige wind op de zee; er ontstond een zware storm op de zee, zodat het schip dreigde te breken.
>
> JONA 1:4

Dit is de eerste vorm van ingrijpen van God die bovennatuurlijk is. Wind is niet bovennatuurlijk, maar dat God die stuurde, is op zijn minst een daad van Zijn voorzienigheid.

> Toen werden de zeelieden bevreesd en zij riepen, ieder tot zijn god. Zij wierpen de lading die in het schip was, in de zee om het daardoor lichter te maken. Maar Jona was afgedaald in het ruim van het schip, was gaan liggen en was in een diepe slaap gevallen.
>
> JONA 1:5

Dit waren heidenen, dit waren geen Joden, dus ze hadden veel goden tot wie ze riepen.

Jezus kon vast slapen in een storm terwijl Zijn discipelen, de zeelieden, ten einde raad waren. Jona, die ook een type van Christus is, lijkt dat ook te kunnen. Gewoonlijk zou dat het teken van een zuiver geweten zijn, maar Jona's geweten kon niet zuiver zijn. Hij was waarschijnlijk erg opgelucht omdat hij het gevoel had dat hij aan Gods opdracht was ontkomen. Hij voelde zich veilig, en blijkbaar is hij ook een vaste slaper.

> De kapitein kwam bij hem en zei tegen hem: Hoe kunt u zo diep in slaap zijn! Sta op, roep uw God aan! Misschien zal die God aan ons denken, zodat wij niet vergaan! Daarop zeiden de mannen tegen elkaar: Kom, laten wij het lot werpen, zodat wij weten door wie dit onheil ons overkomt. Zij wierpen het lot, en het lot viel op Jona.
>
> JONA 1:6-7

17

Het lot wijst Jona aan

Het lot werpen is natuurlijk zoiets als strootjes trekken of met dobbelstenen gooien, of iets dergelijks. Het is een kansspel om uit alle deelnemers één persoon te kiezen en de aandacht op die persoon te richten als de winnaar, of in dit geval de verliezer. Het idee hier was dat ze wisten dat een of andere god dit deed. Ze wisten niet wie de echte God was. Ze hadden hun goden, en ze wisten niet eens wiens God het was.

Maar we weten dat deze storm een goddelijke oorsprong heeft, want hij moet het karakter van een natuurlijke storm te boven zijn gegaan. Dit waren doorgewinterde zeelieden. Dit waren vakmensen. Ze hadden al eerder stormen meegemaakt. Bijna iedereen die veel op zee is geweest, heeft behoorlijk angstaanjagende stormen doorstaan. Maar deze moet wel heel uitzonderlijk zijn geweest. Hij moet het schip uit elkaar hebben gerukt. Ze zeiden: 'Dit is bovennatuurlijk. We moeten erachter komen wiens God boos is op iemand hier.'

Het lot viel op Jona. Dat is interessant. We zouden dat ook een wonder kunnen noemen, want hij was degene om wie het ging. En toen ze het lot wierpen, werd hij zowaar in een kansspel aangewezen als degene om wie het ging. Maar de Bijbel zegt in Spreuken 16:33 eigenlijk:

> Het lot wordt in de schoot geworpen, maar elke beslissing ervan komt van de HEERE.
>
> SPREUKEN 16:33

Dat wil zeggen, Spreuken zegt dat ze het lot konden werpen om te weten wat God wilde. Zo vervingen de discipelen Judas in Handelingen hoofdstuk 1. Er waren twee kandidaten die allebei even geschikt leken, maar ze wierpen het lot. Ze zeiden:

> En zij baden en zeiden: U Heere, Kenner van het hart van allen, wijs van deze twee er een aan, die U uitgekozen hebt
>
> HANDELINGEN 1:24

Ze wierpen het lot, en het lot viel op Matthias. Zo begrepen ze dat dit de wil van God was.

Ik weet niet wanneer het goed is om het lot te werpen en wanneer het niet goed is. Maar blijkbaar is dat soms de manier waarop God Zijn wil bekendmaakt. In dit geval deed Hij dat zeker, want Jona is degene die erdoor wordt aangewezen.

18

Jona overboord en de bekering van de zeelieden

Vers 8:

> Toen zeiden zij tegen hem: Vertel ons toch door wie dit onheil ons overkomt. Wat is uw werk en waar komt u vandaan? Wat is uw land en van welk volk bent u? Hij zei tegen hen: Ik ben een Hebreeër en ik vrees de HEERE, de God van de hemel, Die de zee en het droge gemaakt heeft. Toen werden de mannen zeer bevreesd, en ze zeiden tegen hem: Hoe hebt u dit kunnen doen? De mannen wisten namelijk dat hij op de vlucht was, weg van het aangezicht van de HEERE, want hij had het hun verteld. Zij zeiden dan tegen hem: Wat moeten wij met u doen, zodat de zee ons met rust laat? Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. Daarop zei hij tegen hen: Pak mij op en werp mij in de zee; dan zal de zee u met rust laten, want ik weet dat deze zware storm u omwille van mij overkomt. De mannen roeiden echter om het schip terug te brengen naar het droge. Maar zij konden het niet, want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger tegen hen.
>
> JONA 1:8-13

Hij zei:

Het is mijn schuld. Als jullie me overboord gooien, zal God de zee voor jullie tot rust brengen.

Maar het waren fatsoenlijke mensen. Ze gaven meer om zijn leven dan hij om het leven van de Ninevieten gaf. Het kon hem niet schelen of die werden weggevaagd. Daar had hij zelf geen last van. Ze hadden hem gewoon overboord kunnen gooien en kunnen zeggen: 'Nou, misschien werkt dit. Wat kan het ons schelen?' Maar er zat werkelijk een vonkje menslievendheid in hen. 'We willen je niet overboord gooien.' Dus bleven ze roeien, bleven ze proberen tegen de zee te vechten, om te zien of er een andere manier was om uit hun benarde situatie te komen dan deze man te doden.

Daarom riepen ze tot de HEERE toen ze zagen dat het niet werkte. Er staat trouwens dat ze tot Jahweh riepen. Wanneer het woord HEERE helemaal in hoofdletters in je Bijbel staat, betekent dat dat er in de Hebreeuwse tekst Jahweh staat. Als het niet helemaal in hoofdletters staat, is het het Hebreeuwse Adonai. Adonai is een algemene term voor een heer. Maar Jahweh is de specifieke Naam van de God van Israël, in tegenstelling tot de verschillende namen van goden die de heidenen aanbidden, zoals Molech en Baäl en Asjera enzovoort.

Deze mannen, die tot hun heidense goden hadden geroepen, zijn nu bekeerd. Nu weten ze dat de God van Israël een bovennatuurlijke God is. Hij heeft deze storm gestuurd. Dus riepen ze tot Hem. Ze riepen tot Jahweh en zeiden:

> Toen riepen zij de HEERE aan en zeiden: Och HEERE, laat ons toch niet vergaan om het leven van deze man! Leg geen onschuldig bloed op ons! Want U, HEERE, doet zoals het U behaagd heeft. Daarop pakten zij Jona op en wierpen hem in de zee. En de woedende zee kwam tot bedaren. Toen werden de mannen zeer bevreesd voor de HEERE; zij brachten de HEERE een slachtoffer en legden geloften af.
>
> JONA 1:14-16

Jona lijkt er echt slag van te hebben om heidenen te bekeren. Hij is niet alleen de enige bekende evangelist die een hele stad vol heidenen bekeert. Hij kan het zelfs niet helpen dat hij ook de heidense opvarenden bekeert. Hij predikt niet eens tegen hen. Het is alsof mensen, wanneer Gods zalving op een van Zijn boodschappers rust, soms niet anders kunnen dan invloed op anderen uitoefenen op de manier waartoe God hen gezalfd heeft. Hier aanbidden deze mannen nu Jahweh en brengen ze Hem offers in plaats van aan hun heidense goden.

19

De grote vis redt Jona van de verdrinkingsdood

Vers 17:

> En de HEERE beschikte een grote vis om Jona op te slokken. Jona was drie dagen en drie nachten in het binnenste van de vis.
>
> JONA 1:17

Hoewel het verhaal over de vis het bekendste onderdeel van Jona is, wordt de vis maar in twee verschillende verzen genoemd: hier, waar hij hem opslokt, en later, wanneer hij hem uitbraakt. De vis is eigenlijk geen erg prominent personage in het verhaal. Hij is alleen maar, zoals ik al zei, het vervoermiddel.

Toen Jona overboord gegooid wilde worden, wilde hij waarschijnlijk verdrinken. Hij wist niet dat daar beneden een vis zat. Hij wist niet dat God hem in een vis zou laten belanden. Het enige wat hij weet, is: 'Ik word in een woeste zee gegooid, zonder boot en zonder reddingsboei.' Ik denk dat hij gewoon dood wilde. Hij wilde dood. En aan het einde van het boek wilde hij nog steeds dood. Hij zegt:

> En het gebeurde, toen de zon opging, dat God een verzengende oostenwind beschikte. En de zon stak op het hoofd van Jona, zodat hij geheel uitgeput raakte. Hij verlangde ernaar te sterven en zei toen: Het is voor mij beter te sterven dan te leven. Maar God zei tegen Jona: Bent u terecht in woede ontstoken over die wonderboom? Hij zei: Terecht ben ik in woede ontstoken, tot de dood toe.
>
> JONA 4:8-9

Hij is nogal een mokker. Ik weet het niet. Eerlijk gezegd is hij gewoon niet zo'n innemend persoon. Maar hij dacht waarschijnlijk dat hij aan zijn opdracht ontsnapte door overboord gegooid te worden. Tot zijn ergernis werd hij door een vis gered.

Een van mijn vroegere voorgangers zei dat hij niet begrijpt waarom mensen het zo moeilijk vinden te geloven dat God een man drie dagen en drie nachten in de buik van een vis in leven kon houden. Wij houden heel wat mannen onder de poolkappen in leven in een mechanische onderzeeër. Als de mens dat kan, kan God dat dan niet? Waarom zou het voor God een probleem zijn om iets te doen wat de mens in onze tijd al doet?

Hoe dan ook, hij zit daar drie dagen en drie nachten. En daar haalt Jezus de uitdrukking 'drie dagen en drie nachten' vandaan. In Mattheüs 12:40 zegt Hij:

> Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de grote vis was, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn.
>
> MATTHEÜS 12:40

20

Een grote vis, een walvis of een zeedier

In de King James staat in Mattheüs 12:40 dat hij in een walvis zat. In het boek Jona staat een grote vis. Een walvis is geen vis. Technisch gezien is een walvis een zoogdier, net als jij en ik. Maar dat is eigenlijk een wereldse manier van indelen. Wetenschappers zeggen: 'O, de Bijbel heeft het mis. Jezus zei dat het een walvis was, en in Jona staat dat het een grote vis was. Dat moet een tegenstrijdigheid zijn.'

Maar wacht eens even. Wie heeft ons het recht gegeven om te zeggen dat een walvis een zoogdier is en geen vis? Dat komt doordat we het taxonomische systeem van Linnaeus volgen, een door mensen bedacht systeem. Wij zeggen: 'Als iets haar heeft en warm bloed, levende jongen ter wereld brengt en die met melk voedt, is het een zoogdier.' Zo bepalen wij wat een zoogdier is. Maar wat als we in een samenleving leefden die dat niet deed? Wat als we zeiden: 'Als iets een grote staart heeft waarmee het zich door het water voortbeweegt, een torpedovormig lichaam heeft en onder water leeft, noemen we dat een vis'? Wie kan zeggen dat ze dat niet zouden mogen doen?

Wij gebruiken andere indelingen, maar dat is een modern classificatiesysteem. We hebben niet het recht om te eisen dat mensen in de oudheid dingen op dezelfde manier indeelden als wij. Wanneer God bijvoorbeeld in Leviticus de lijst met reine en onreine spijzen geeft, noemt Hij onder het onreine gevogelte, wat wij vogels zouden noemen, ook vleermuizen. Wij zeggen dat vleermuizen geen vogels zijn; het zijn zoogdieren. Ja, volgens onze indeling. Maar als een volk in de oudheid alles wat met vleugels rondvliegt een vogel wilde noemen, wie kan dan zeggen dat ze dat niet mogen doen? Het is een volkomen willekeurige verzameling criteria waarmee je bepaalt wat een zoogdier is en wat een vogel is. We hoeven niet eens een categorie te hebben die zoogdieren heet. Dat is een door mensen bedachte categorie.

Het punt is dat als Jezus walvis zei en Jona grote vis, dat alleen maar zou zijn omdat de mensen in die tijd walvissen als grote vissen indeelden. En daar hebben ze alle recht toe. Maar in werkelijkheid betekent het woord dat Jezus in het Grieks gebruikte niet walvis. Het betekent een groot zeedier of een groot zeemonster. Jezus zei:

Jona zat drie dagen en drie nachten in de buik van het grote zeedier.

Een grote vis is een groot zeedier, dus daar is zelfs geen schijnbare tegenstrijdigheid.

21

De betekenis van drie dagen en drie nachten

Dan nu die drie dagen en drie nachten. Dat is lastig, want als Jezus inderdaad op vrijdag gekruisigd werd en op zondag opstond, zaten er tussen vrijdagmiddag en zondagochtend geen drie dagen en drie nachten. Denk er eens over na. Vrijdag is een dag; vrijdagnacht is een nacht. Zaterdag is een dag; zaterdagnacht is een nacht. Dat zijn twee nachten en twee dagen. Zondag is een dag. Maar Hij zat daar zondagnacht niet in. Er zijn dus geen drie dagen en drie nachten.

Om die reden hebben veel mensen geopperd dat Jezus misschien op donderdag of zelfs op woensdag gekruisigd is. Daar bestaan verschillende theorieën over. Het kan me niet eens schelen welke juist is. Want om je de waarheid te zeggen: drie dagen en drie nachten is een Hebreeuwse uitdrukking. Het is een vaste zegswijze. Daar staan er veel van in de Bijbel, omdat die in het Hebreeuws of door Hebreeën geschreven is. En voor de Joden was een dag en een nacht de manier waarop ze over elk willekeurig deel van een dag spraken. Dat weten we doordat archeologen bijvoorbeeld verslagen hebben gevonden van wat ze een quarantaine van vijf dagen noemen. Daarin stond dat ze vijf dagen en vijf nachten in quarantaine moesten blijven. Maar als je de werkelijke dagen optelt die ze noemden, zijn het in feite maar drie dagen en nachten, plus een stukje van een dag vóór de eerste en een stukje van een dag erna. Een deel van een dag werd als een dag en een nacht gerekend. Dat was gewoon de manier waarop de Joden spraken.

Dus als Jezus een deel van vrijdag, zaterdag en een deel van zondag in het graf lag, zouden de Joden er geen moeite mee hebben om dat drie dagen en drie nachten te noemen. Jezus koos die bewoording inderdaad om die te laten aansluiten bij deze uitspraak in Jona, toen Hij over Jona sprak:

> Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de grote vis was, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel samen met dit geslacht en zullen het veroordelen, want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona; en zie, meer dan Jona is hier!
>
> MATTHEÜS 12:40-41

Maar meestal zei Jezus dat Hij op de derde dag zou opstaan. Als Hij drie dagen en drie nachten in het graf lag en daarna opstond, zou dat de vierde dag zijn. Dus als Hij op vrijdag gekruisigd werd en op zondag werd opgewekt, is dat de derde dag. Dat is de traditionele datering. Goede Vrijdag is de dag waarop Hij stierf. Hij stond op zondag op. Zondag is de derde dag na vrijdag.

Slechts één keer in de hele Bijbel zegt Jezus dat Hij er drie dagen en drie nachten zou zijn. Dat is wanneer Hij de bewoording van Jona overneemt, omdat Hij het over de vergelijking met Jona heeft. Hij gebruikt een uitdrukking waarvan Joden zouden begrijpen dat die ten minste delen van drie dagen betekent. Meer zou dat voor hen niet betekenen. Maar drie of vier keer zei Jezus dat Hij op de derde dag zou opstaan. Zelfs na de gebeurtenis wist Paulus, wanneer hij in 1 Korinthe 15 over de opstanding spreekt, zeker hoelang Jezus in het graf had gelegen. En dat is tientallen jaren na de opstanding van Christus. Hij zei dat dit het Evangelie is:

> Hij is voor onze zonden gestorven, overeenkomstig de Schrift. Hij is begraven en op de derde dag opgestaan, overeenkomstig de Schrift.
>
> 1 KORINTHE 15

Het lijkt niet mogelijk dat Jezus op de derde dag kon opstaan en toch drie dagen en drie nachten daarbinnen kon zijn. Dus Zijn woorden:

3 dagen en 3 nachten kun je volgens mij het beste begrijpen als het gebruik van de gangbare Joodse manier om over zulke dingen te spreken. Het kan ook zijn dat Jona die uitdrukking op die manier gebruikt. We weten niet welke daadwerkelijke dagen en nachten Jona in de vis zat.

22

Jona bidt in de vis en schrijft geen poëzie

Hoofdstuk 2:

> Toen bad Jona tot de HEERE, zijn God, vanuit het binnenste van de vis.
>
> JONA 2:1

Toen ik in Noord-Californië woonde, in de buurt van een hogeschool, zagen we in de kranten dat de Humanistische Club van die hogeschool, dat zouden dus atheïsten zijn, een spreker liet komen om over de humanistische kijk op de Bijbel te spreken. Dus ik dacht: 'Daar zou ik wel naartoe willen om dat te horen', en dat deed ik. Die man maakte de Bijbel alleen maar belachelijk. Hij was een scepticus; hij geloofde niets van wat er in de Bijbel stond.

Een van de dingen die hij zei, was: 'Neem bijvoorbeeld het verhaal van Jona en de walvis: deze man wordt door een walvis opgeslokt. Wat doet hij terwijl hij daarbinnen zit?' Hij zegt: 'Nou, wat zou jij doen? Hij deed wat iedereen zou doen: hij schreef poëzie.' Hij maakt een grapje en probeert het belachelijk te laten lijken. Hij schreef poëzie.

Nu is het waar dat hoofdstuk 2, waarin het gebed van Jona staat, poëzie is. Maar er wordt ons niet verteld dat hij dat schreef toen hij in de buik van de walvis zat. Die man probeerde het natuurlijk dwaas te laten lijken. Het is niet dwaas. Wat Jona deed, was

bidden, en dat lijkt me heel redelijk voor een man die door een walvis is opgeslokt. Ik vermoed dat er niet veel mannen zijn die iets anders zouden doen.

Die man wilde het laten klinken als: 'O, dit is zo belachelijk, hij schreef deze poëzie.' Maar de Bijbel zegt niet dat hij iets schreef. We weten niet eens of hij het boek Jona heeft geschreven. Iemand anders kan over hem geschreven hebben. Maar of hij het nu schreef of niet, hij schreef het niet toen hij in de buik zat. Ik denk niet dat hij perkament en pen en inkt in de buik van de walvis had. 'O, zorg dat ik genoeg schrijfgerei heb voordat jullie me overboord gooien, zodat ik dit gebed kan opschrijven terwijl ik in de buik van de walvis zit.' Nee, hij kon zich zijn gebed gemakkelijk genoeg herinneren en schreef het ongetwijfeld later op.

23

Jona's gebed vol hoop op redding

Hier is zijn gebed, en dit hele hoofdstuk is zijn gebed. Hij bad tot de HEERE, zijn God, vanuit de buik van de vis, en bekeerde zich ook van zijn verkeerde houding. Hij zei:

> Hij zei: Ik riep uit mijn benauwdheid tot de HEERE en Hij antwoordde mij. Uit de schoot van het graf riep ik om hulp, U hoorde mijn stem. Want U wierp mij de diepte in, in het hart van de zeeën, een watervloed omringde mij; al Uw baren en Uw golven sloegen over mij heen. En ík zei: Verstoten ben ik van voor Uw ogen; toch zal ik opnieuw aanschouwen Uw heilige tempel.
>
> JONA 2:2-4

Trouwens, bijna elke regel in dit gebed heeft hier en daar in de Psalmen regels die erop lijken, of er in sommige gevallen identiek aan zijn. Het zijn heel kenmerkende gebeden zoals David die in een eerdere generatie schreef. Jona leefde immers na de tijd van David. Hij kende de Psalmen misschien en was misschien geneigd te bidden in dezelfde soort bewoordingen die David had gebruikt. Maar het is interessant dat hij in vers 4 zegt:

Toch zal ik weer naar Uw heilige tempel kijken.

Wat? Hij zit in het pikkedonker op de bodem van de oceaan, in een walvis. Hij heeft duidelijk hoop. Hij verwacht duidelijk dat hij bevrijd zal worden. Ik weet niet of ik zou verwachten bevrijd te worden als ik door een groot dier was ingeslikt. Ik weet niet of ik enige hoop zou hebben om bevrijd te worden, tenzij God het had beloofd. Als God het had beloofd, dan konden we het natuurlijk geloven. Maar we zien niet dat hij die belofte ook maar had. Hij had gewoon die hoop dat God nog niet klaar met hem was. Op een dag zal ik weer naar de tempel kijken.

> Water omving mij, bedreigde mijn leven, de watervloed omving mij. Zeewier was om mijn hoofd gebonden. Naar de diepste gronden van de bergen daalde ik af in de aarde; haar grendels sloten zich voor eeuwig achter mij. Maar uit het verderf trok U mijn leven omhoog, HEERE, mijn God!
>
> JONA 2:5-6

Nu zal dit 'voor eeuwig' uiteindelijk natuurlijk drie dagen blijken te zijn, maar het punt hier is dat dit dichterlijke taal is. Het wier dat zich om zijn hoofd wikkelde — ik zie Jona als een type van Christus. Jezus had ook onkruid om Zijn hoofd gewikkeld, de doornenkroon. (Vertalersnoot: de spreker gebruikt het Engelse woord 'weeds' zowel voor het zeewier als voor het onkruid en legt zo een woordelijk verband.) En er staat:

Toch hebt U me levend uit de diepte gehaald, Heer, mijn God.

Hij zegt dit nu in geloof, want het was nog niet gebeurd. Maar hij verwachtte duidelijk dat God hem zou bevrijden.

> Wie nietige afgoden vereren, verlaten Hem Die hun goedertieren is. Maar ik, met dankzegging zal ik U offers brengen; wat ik beloofd heb, zal ik nakomen. Het heil is van de HEERE! Toen sprak de HEERE tot de vis, en hij spuwde Jona uit op het droge.
>
> JONA 2:8-10

Nu kon die man in de toestand waarin hij verkeerde uit geen enkele andere bron behoud verwachten. Maar hij zei:

Redding komt van de Heer.

De HEERE is de Zaligmaker. Trouwens, de naam Jezus betekent: Jahweh is behoud. En hierin zegt hij:

Redding komt van Jahweh.

Zijn verklaring lijkt heel sterk op het aanroepen van de Naam van Jezus. Niet dat hij dat deed, niet dat hij van Jezus wist, maar zijn verklaring dat het behoud van Jahweh is, is precies wat de naam Jezus betekent.

24

Jona predikt een voorwaardelijk oordeel

Nu hoofdstuk 3:

> Het woord van de HEERE kwam voor de tweede keer tot Jona: Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en verkondig daar de boodschap die Ik je geef. Jona stond op en ging naar Ninevé, overeenkomstig het woord van de HEERE. Ninevé was een buitengewoon grote stad, met een omvang van drie dagreizen.
>
> JONA 3

Nu zouden bijna alle commentatoren zeggen dat ‘drie dagreizen’ betekent dat het drie dagen duurt om helemaal om de stad heen te lopen. (Vertalersnoot: de spreker legt de Engelse formulering ‘a three-day journey in extent’ uit als de omtrek; de HSV vertaalt hier ‘van drie dagreizen doorsnee’.) De stad zelf, de muren ervan zijn door archeologen gevonden, en het zou geen drie dagen kosten om helemaal om die muren heen te lopen. Maar er lagen ook voorsteden rond Ninevé, en er staat dat het een grote stad was. We zouden kunnen zeggen dat hij het over Groot-Ninevé heeft, net zoals er Groot-Los Angeles, Groot-New York enzovoort is. Het gaat niet alleen om de stad zelf. Het

gaat om de verschillende voorsteden enzovoort, die allemaal tot het uitgestrekte stedelijke gebied gerekend zouden worden. Om helemaal om dat hele dichtbevolkte gebied heen te lopen, zou je kennelijk ongeveer drie dagen onderweg zijn.

Dan vers 4:

> En Jona begon de stad in te gaan, één dagreis. Hij predikte en zei: Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd!
>
> JONA 3:4

Deze ene regel is de enige profetie in dit Bijbelboek. Zoals ik al zei, schrijven bijna alle profeten boeken met profetieën. Dit is een geschiedenisboek, een historisch verhaal met maar één profetie. En het is een profetie die uiteindelijk niet uitkwam, omdat de mensen zich bekeerden en het een voorwaardelijke profetie was. Maar let erop dat hij geen voorwaarden noemt. Hij zegt niet: 'Tenzij jullie je bekeren, zullen jullie over veertig dagen vernietigd worden.' Hij zegt gewoon dat het gaat gebeuren. Maar zoals we in Jeremia zagen, zegt Hij:

> Het ene ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het weg zal rukken, af zal breken en zal doen ondergaan. Bekeert zich dat volk waarover Ik die uitspraak heb gedaan echter van zijn kwaad, dan zal Ik berouw hebben over het kwade dat Ik het dacht aan te doen.
>
> JEREMIA 18:7-8

Dus zelfs als Hij de voorwaarden niet noemt, is er altijd een onuitgesproken voorwaarde. Als God zegt: 'Ik ga je zegenen', is er een onuitgesproken voorwaarde: 'Tenzij je natuurlijk tegen Mij in opstand komt en kwaad doet, dan niet.' En evenzo, als Hij zegt: 'Ik ga je vernietigen', is de onuitgesproken voorwaarde: 'Tenzij je je bekeert natuurlijk, dan zal Ik het niet doen.' Dat zie je in wat Jeremia daar in Jeremia 18 zei, en ook hier in dit verhaal. Want er staat:

25

Ninevé bekeert zich en God spaart de stad

> De mensen van Ninevé geloofden in God. Zij riepen een vasten uit en trokken rouwgewaden aan, van de grootste tot de kleinste onder hen.
>
> JONA 3:5

Dit is in de oudheid een manier om te laten zien dat ze berouw hadden en zich bekeerden.

> Toen dat woord de koning van Ninevé bereikte, stond hij op van zijn troon, legde zijn staatsiegewaad af, hulde zich in een rouwgewaad en ging in het stof zitten. En in Ninevé werd op bevel van de koning en zijn rijksgroten omgeroepen: Mens en dier, runderen en schapen, mogen niets eten, niet grazen en geen water drinken.
>
> JONA 3:6-7

Met andere woorden, ze vasten. Vasten bij bekering was ook heel gebruikelijk. Zelfs de dieren moeten vasten. Iedereen moet vasten. Het interessante hier is dat dit een opwekking van onderaf was. Dit was niet een koning zoals Josia in Juda die afkondigde dat iedereen zich moest bekeren, waarop de mensen alleen maar zeiden: ‘Goed, als jij het zegt.’ Het volk bekeerde zich eerst. De mensen hoorden de boodschap, de mensen werden overtuigd van hun schuld, de mensen riepen een vasten uit, en de koning werd daarin meegenomen. Hij stemde er ook mee in. Maar dit was iets wat

onder het gewone volk begon. God bewoog mensen door Zijn Geest om zich te bekeren. Vervolgens groeide het uit tot iets wat helemaal tot de troon doordrong. De koning zelf kondigt ook een vasten af voor mens en dier.

> Mens en dier moeten in rouwgewaden gehuld zijn en met kracht tot God roepen. Zij moeten zich bekeren, ieder van zijn slechte weg en van het geweld dat aan zijn handen kleeft. Wie weet zal God Zich omkeren, berouw hebben en Zijn brandende toorn laten varen, zodat wij niet omkomen!
>
> JONA 3:8-9

Hij kende de belofte in Jeremia niet eens. De koning is een heiden. Hij weet het niet. ‘Misschien zal God barmhartigheid bewijzen. We weten het niet, maar laten we ons bekeren. Laten we vasten. Laten we Gods aangezicht en barmhartigheid zoeken. Wie weet? Misschien zal Hij ons ontzien. Misschien zal Hij vergeven. Misschien zal Hij ons niet doden.’

> Toen zag God wat zij deden, dat zij zich bekeerden van hun slechte weg. En God kreeg berouw over het kwade dat Hij gezegd had hun te zullen aandoen, en Hij deed het niet.
>
> JONA 3:10

Dit sluit natuurlijk aan bij de woorden van Jeremia 18, waar Hij zegt:

> Als Ik zie dat zij zich bekeren, zal Ik terugkomen op het onheil dat Ik gezegd had te zullen brengen.
>
> JEREMIA 18

26

Jona is boos over Gods barmhartigheid

Het laatste hoofdstuk is heel kort.

> Dit was volstrekt kwalijk in de ogen van Jona en hij ontstak in woede. Hij bad tot de HEERE en zei: Och HEERE, waren dit mijn woorden niet toen ik nog in mijn eigen land was? Daarom ben ik het voor geweest door naar Tarsis te vluchten! Want ik wist dat U een genadig en barmhartig God bent, geduldig en rijk aan goedertierenheid, Die berouw heeft over het kwaad. Nu dan, HEERE, neem toch mijn leven van mij weg; het is immers voor mij beter te sterven dan te leven.
>
> JONA 4:1-3

Wat een driftbui. Hij is een echte aansteller. ‘Dood me dan maar. Als U hen niet gaat uitroeien, dood mij dan maar.’

Ik kan maar beter dood zijn.

Hij zei: ‘Ik wist voordat ik van huis vertrok al dat U dit zou gaan doen.’ Hij wist eigenlijk niet zeker dat ze zich zouden bekeren, maar hij wist wel dat God hen in dat geval zou sparen. Hij zegt: ‘Ik weet dat U een God bent Die barmhartig is. Ik wist dat als ze zich zouden bekeren, U zoiets zou doen en hen zou sparen. U zou hen vergeven. En dat wilde ik niet. Daarom wilde ik hier niet naartoe komen. Daarom ben ik op een schip naar Tarsis gestapt’, zegt hij. ‘Omdat ik wist dat dit kon gebeuren. En nu is het dus gebeurd. Ik heb mijn zin niet gekregen. Dood me dan maar.’

Als God de dingen niet op jouw manier doet, is het geen volwassen reactie om te zeggen: ‘Ik wil alleen nog maar dood. Ik heb mijn zin niet gekregen.’ Je kunt beter zeggen: ‘Ik denk dat God een beter idee had. God is niet verplicht om mijn plannen te volgen.’

Ik zou misschien liever hebben dat het mij en mijn gezin, mijn kinderen, goed gaat. Ik zou misschien liever hebben dat geen van mijn kinderen ziek wordt of sterft. Ik zou misschien liever hebben dat mijn ouders lang en gezond leven en in hun slaap sterven. Ik heb allerlei voorkeuren. Maar als het anders loopt en God zegt: 'Nee, zo gaat het gebeuren', dan zeg ik niet: 'Dood me dan maar, God.' Het is belachelijk. Wat een klein kind.

Dus hij zegt: 'Dood me dan maar.' Toen zei de Heere:

> Maar de HEERE zei: Bent u terecht in woede ontstoken?
>
> JONA 4:4

God zegt dit twee keer tegen hem, zoals we zullen zien.

27

De wonderboom en Jona's woede

> Toen verliet Jona de stad en ging ergens ten oosten van de stad zitten. Hij maakte daar voor zichzelf een afdak en ging daaronder in de schaduw zitten, tot hij zou zien wat er met de stad gebeurde.
>
> JONA 4:5

Blijkbaar bood die niet genoeg beschutting.

> En de HEERE God beschikte een wonderboom en liet hem boven Jona opschieten, zodat er schaduw zou zijn boven zijn hoofd, om hem te bevrijden van zijn kwelling. Jona was erg blij met de wonderboom.
>
> JONA 4:6

De King James zegt ‘a gourd’, maar uit het Hebreeuwse woord valt niet op te maken wat voor plant het was. Gewoon een onbekende plant.

Hij vond het fijn als het hem goed ging.

> De volgende dag beschikte God bij het aanbreken van de dageraad een worm, die de wonderboom stak, zodat hij verdorde.
>
> JONA 4:7

En de volgende dag gaf die hem geen schaduw meer.

> En het gebeurde, toen de zon opging, dat God een verzengende oostenwind beschikte. En de zon stak op het hoofd van Jona, zodat hij geheel uitgeput raakte. Hij verlangde ernaar te sterven en zei toen: Het is voor mij beter te sterven dan te leven. Maar God zei tegen Jona: Bent u terecht in woede ontstoken over die wonderboom? Hij zei: Terecht ben ik in woede ontstoken, tot de dood toe.
>
> JONA 4:8-9

Twee keer zegt Hij:

> Maar de HEERE zei: Bent u terecht in woede ontstoken?
>
> JONA 4:4

Die vraag alleen al zou genoeg moeten zijn voor ieder redelijk mens die ergens kwaad om wordt. Als je iemand tegenkomt die kwaad is, vooral een christen, en die boos is op iemand, dan zeg je: ‘Doe je er goed aan om boos te zijn? Heb je echt zo'n goede reden om boos te zijn?’ In de meeste gevallen zouden ze hopelijk zeggen: ‘Waarschijnlijk niet. Ik denk het niet. Niet echt.’

Maar Jona houdt voet bij stuk. Hij zegt:

Ja, ja, ik heb alle recht om woedend te zijn, al wordt het mijn dood. Ik ben zo boos dat ik dood wil.

28

Ninevé kent het verschil tussen goed en kwaad niet

> Daarop zei de HEERE: Ú ontziet die wonderboom, waarvoor u niet gezwoegd hebt en die u niet hebt laten groeien, die in één nacht ontstond en in één nacht verging. Zou Ík dan die grote stad Ninevé niet ontzien, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter- en hun linkerhand niet weten, en daarbij veel vee?
>
> JONA 4:10-11

Omdat het vee volgens mij ook had gevast, nam Hij dat er ook bij. ‘Ik ga ook hen sparen.’ Maar Hij zegt dat Ninevé ongeveer 120.000 mensen had die hun rechterhand niet van hun linkerhand konden onderscheiden. Wat betekent dat?

Sommige mensen denken dat het betekent dat er zoveel kleine kinderen waren die nog niet de leeftijd hadden bereikt waarop ze rechts van links konden onderscheiden. Want baby's weten dat bij hun geboorte niet, maar kinderen leren het al vrij vroeg. Dus als er staat dat ze zo weinig wisten dat ze hun rechterhand niet van hun linkerhand konden onderscheiden, betekent dat dat er 120.000 kinderen waren. Dan zou de totale bevolking van de stad veel groter zijn geweest. De meeste deskundigen zouden zeggen dat de stad niet groot genoeg was om dat ermee te kunnen bedoelen.

Maar het zou kunnen dat van alle inwoners van de stad, ook de volwassenen, werd gezegd dat ze hun rechterhand niet van hun linkerhand konden onderscheiden. Niet letterlijk. Ook dat is een Hebreeuwse uitdrukking. In Deuteronomium zei God tegen Israël:

> U moet dus nauwlettend handelen zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft; wijk niet af, naar rechts of naar links.
>
> DEUTERONOMIUM 5:32

Dat zouden verschillende manieren zijn om af te wijken van wat juist is.

Er is een heidense Babylonische uitdrukking bekend uit andere vondsten uit die periode. De Babyloniërs gebruikten de uitdrukking ‘de linkerhand en de rechterhand’ om gerechtigheid en wat juist is aan te duiden, of wet en orde. Dat zijn verschillende betekenissen die de mensen uit die periode gebruikten en bedoelden wanneer ze ‘de rechterhand en de linkerhand’ zeiden.

Dus in wezen zegt God waarschijnlijk: ‘Deze mensen weten totaal niet waar ze aan toe zijn. Deze mensen weten helemaal niets van goed en kwaad. Ze hebben nooit de wet gehad zoals jullie Joden die hebben gehad. Ik heb jullie de wet gegeven; jullie zouden het anders ook niet weten. Maar deze mensen hebben zelfs dat voordeel niet gehad. Ze weten niet welke weg goed is en welke weg verkeerd is. Ze hebben geen openbaring van God, en jij hebt geen medelijden met hen? Zeker, het zijn slechte mensen, maar ze weten niet hoe slecht ze zijn. Wie weet hoe ze zouden zijn als ze de voordelen hadden gehad die jullie Joden hebben gehad?’

29

Mededogen met mensen die God niet kennen

Dit is iets wat een terechtwijzing is voor ieder van ons die het grootste deel van zijn leven vertrouwd is geweest met de Bijbel of met christelijk onderwijs. We kijken naar mensen zoals moslimextremisten of, eerlijk gezegd, mensen die op straat plunderen

en de bedrijven van anderen in brand steken. Hoe kan iemand zo slecht zijn? Hoe kan iemand zo gek zijn? Nou, ik denk dat mensen zo zijn als ze geen enkele kennis van God hebben.

We hebben in een land geleefd waar de kennis van God zo wijdverbreid was dat mensen zich over het algemeen behoorlijk inhielden. Ze wisten wat goed en kwaad was, omdat de kerk en de Bijbel zoveel invloed hadden. Maar in de afgelopen generatie of zo heeft de Bijbel geen invloed gehad. De kerk heeft geen invloed gehad op de cultuur. Nu hebben we, eerlijk gezegd, een stel jonge dwazen die het niet weten. Ze weten niet wat goed en kwaad is. Hun leraren en hun hoogleraren hebben hun bepaalde dingen verteld. Omdat ze God niet kennen, weten ze niet hoe ze moeten doen wat Paulus ons opdraagt:

> Beproef alle dingen, behoud het goede.
>
> 1 THESSALONICENZEN 5:21

We kunnen alles aan de Schrift toetsen. Als iemand ons iets vertelt wat dwaas is, dan is dat dwaas, dan is dat belachelijk. We weten dat we een maatstaf hebben om het aan te toetsen. Maar mensen die de Bijbel niet hebben, hebben die maatstaf niet. Dat betekent niet dat het goed is als ze verkeerd handelen. Ninevé kwam er niet zomaar mee weg. Als ze zich niet hadden bekeerd, zouden ze worden weggevaagd. Dat zal met hen ook gebeuren. Dat zal ook gebeuren met de mensen die God niet kennen en die slechte dingen doen. Maar we zouden toch enig mededogen moeten voelen met degenen aan wie zelfs nooit is verteld wat het juiste is. Mensen die bijvoorbeeld nog nooit het Evangelie hebben gehoord.

30

Eigen comfort en het lot van verloren mensen

De les van dit boek lijkt helemaal aan het eind deze te zijn: je bent zo bezig met je eigen comfort. Je bent je huis kwijtgeraakt. Je bent je baan kwijtgeraakt. Je bent de wonderboom kwijtgeraakt die schaduw boven je hoofd gaf. Je bent kwijtgeraakt wat je

gemak verschafte. Je staat op het punt om een driftbui te krijgen en te zeggen: ‘Ik kan beter dood zijn. God, waar was U? Hoe durft U mij dit aan te doen?’

En toch zijn er miljoenen mensen die niet eens het voordeel hebben dat jij hebt: weten Wie God is. Ze kennen het Evangelie niet. Ze kennen de Bijbel niet. Zou je niet minstens evenveel belangstelling voor hen moeten hebben als voor jezelf? Wat dacht je van meer?

We zijn zo bezig met het ongemak en de verliezen die we ondergaan, en dat wordt in veel gevallen een grote beproeving voor ons. ‘Waarom zou God mij dit aandoen?’ We zijn zo narcistisch, zo op onszelf gericht, dat we vergeten dat we zoveel voordelen hebben gehad. God is ons geen daarvan verschuldigd. Die mensen daar zijn verloren. Hun staat het oordeel te wachten. Hun staat veroordeling te wachten. En wij maken ons zorgen of we zonder schaduw in de zon staan.

Dat is wat Jona deed. ‘De wonderboom is weg. Ik ben boos. Nu heb ik het weer heet.’ En God zegt:

Jij geeft om die kalebasplant? Je hebt die niet eens verdiend. Je hebt er niets voor gedaan. Die kwam in één nacht op en was een nacht later weer weg. Het is maar iets tijdelijks, iets wat voorbijgaat. Maar deze mensen zijn niet zoals een plant. Ze zijn niet iets wat binnen een dag komt en gaat en op de lange termijn niets betekent. Het zijn mensen, en ze weten niet beter.

> Zou Ík dan die grote stad Ninevé niet ontzien, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter- en hun linkerhand niet weten, en daarbij veel vee?
>
> JONA 4:11

zei God.

31

God verheugt Zich over de bekering van zondaars

We zien in Jona hoeveel meer mededogen God met zondaars heeft dan zelfs Gods volk met hen heeft. Dat betekent niet dat God hen zomaar vrijuit kan laten gaan. Zondaars moeten nog steeds geoordeeld worden als ze zich niet bekeren. Maar God wil dat allen zich bekeren.

> De Heere vertraagt de belofte niet (zoals sommigen dat als traagheid beschouwen), maar Hij heeft geduld met ons en wil niet dat enigen verloren gaan, maar dat allen tot bekering komen.
>
> 2 PETRUS 3:9

Natuurlijk moest Jona de evangelist zijn, en dat was hij ook. Hij bracht geen goed nieuws. Hij bracht alleen slecht nieuws: ‘Jullie zullen omkomen.’ Maar blijkbaar gebruikte God dat, en bracht Jona een hele stad en een heel schip tot bekering. Maar omdat het niet ging zoals hij wilde, verheugde hij zich er niet over.

In het Nieuwe Testament is het net zo met de Farizeeën. Al die tollenaars en zondaars kwamen tot Christus om behouden te worden. Dat is iets goeds. De Farizeeën zouden blij moeten zijn: ‘Wij staan aan Gods kant. Het is geweldig om te zien dat deze mensen terugkomen bij God.’

Jezus zei:

> Of welke vrouw, die tien penningen heeft en één penning verliest, steekt niet een lamp aan en veegt het huis en zoekt zorgvuldig, totdat zij die vindt? En als zij hem gevonden heeft, roept zij haar vriendinnen en buurvrouwen bijeen en zegt: Wees blij met mij, want ik heb de penning gevonden die ik verloren had.
>
> LUKAS 15:8-9

Ze roept al haar vriendinnen bij elkaar:

Kom samen met mij blij zijn.

De vader van de verloren zoon zei:

> En breng het gemeste kalf en slacht het, en laten we eten en vrolijk zijn. Want deze, mijn zoon, was dood en is weer levend geworden. En hij was verloren en is gevonden. En zij begonnen vrolijk te zijn.
>
> LUKAS 15:23-24

Zo is Gods hart voor de verlorenen, en dat zien we in Jona. We zien het niet in Jona als persoon. Bij hem valt juist op dat het ontbreekt, maar we zien het wel in het boek. God zegt: ‘Luister, Ik heb mededogen met deze mensen. Ik bekijk deze mensen met wat meer begrip dan jij, omdat Ik weet hoe weinig ze weten. Waarschijnlijk zou jij niet beter zijn als je zo weinig wist als zij. Je zou misschien zelfs erger zijn.’

Dat is de les van Jona. Er zitten trouwens nog meer lessen in, maar hiermee zal ik afsluiten.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jona 3:2-4
- Jeremia 18:7-10
- Jeremia 18:10
- Jeremia 18:7-8
- Jona 4:10-11
- 2 Koningen 14:25
- Johannes 7:51
- Johannes 7:52
- 1 Koningen 17:13
- 1 Koningen 17:12
- 1 Koningen 17:13-14
- Romeinen 5
- Mattheüs 12:40-41
- Mattheüs 8
- Lukas 4
- Mattheüs 12:41
- Daniël 5
- Jona 1:1-2
- Genesis 18:20-21
- Genesis 18
- Psalmen 139:7
- Psalmen 139
- Jona 1:4
- Jona 1:5
- Jona 1:6-7
- Spreuken 16:33
- Handelingen 1:24
- Jona 1:8-13
- Jona 1:14-16
- Jona 1:17

- Jona 4:8-9
- Mattheüs 12:40
- 1 Korinthe 15
- Jona 2:1
- Jona 2:2-4
- Jona 2:5-6
- Jona 2:8-10
- Jona 3
- Jona 3:4
- Jona 3:5
- Jona 3:6-7
- Jona 3:8-9
- Jona 3:10
- Jeremia 18
- Jona 4:1-3
- Jona 4:4
- Jona 4:5
- Jona 4:6
- Jona 4:7
- Deuteronomium 5:32
- 1 Thessalonicenzen 5:21
- Jona 4:11
- 2 Petrus 3:9
- Lukas 15:8-9
- Lukas 15:23-24

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.